

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มา และความสำคัญ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ภาคเกษตรกรรมจึงมีบทบาทสำคัญมาก นอกจากจะเป็นแหล่งผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรแล้วยังเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบเพื่อป้อนภาคอุตสาหกรรมหรือเป็นแหล่งตลาดที่สำคัญของสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตขึ้นภายในและภายนอกประเทศ เนื่องจากสินค้าเกษตรหลายอย่างเป็นวัตถุดิบของภาคอุตสาหกรรม เมื่อภาคเกษตรขยายตัวสามารถผลิตผลผลิตได้ตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรมแล้ว ทำให้ภาคอุตสาหกรรมไม่ประสบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบหรือปัญหาต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเนื่องจากวัตถุดิบขาดตลาด และยังมีความสำคัญในด้านการพัฒนาเทคโนโลยีในภาคอุตสาหกรรมการเกษตรของประเทศ เช่น อาหารปลอดภัย อาหารที่มีเทคโนโลยีทางการผลิต รวมถึงก่อให้เกิดการวิจัยและพัฒนาสินค้าการเกษตรหรืออาหาร เป็นต้น

สินค้าเกษตรกรรมเคยเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศจนอยู่ในฐานะเกินดุลทุกปี แต่ปัจจุบันนั้นสินค้าส่งออกได้เปลี่ยนแปลงไปมากในช่วงเวลาอันไม่นาน เนื่องจากรัฐบาลพยายามพัฒนาประเทศไทยให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ประเทศไทยจึงแปรสภาพตัวเองจากการส่งออกสินค้าปฐมภูมิ (Primary commodities) กลายเป็นส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมแทน เช่น ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ภาคเกษตรกรรมเริ่มลดลงอย่างไรก็ตามภาคเกษตรยังถือว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ กำลังแรงงานในภาคเกษตร (ร้อยละ38.2) นับว่าเป็นจำนวนแรงงานที่มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ14.0), ภาคการค้าส่ง, ค้าปลีก (ร้อยละ15.7), ภาคก่อสร้างและเหมืองแร่ (ร้อยละ6.1) และภาคบริการอื่นๆ (ร้อยละ24.0) ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 โครงสร้างเศรษฐกิจไทย ปี 2552

โครงสร้างเศรษฐกิจไทย ปี 2552		
ภาคเศรษฐกิจ	สัดส่วนต่อ GDP (%)	สัดส่วนต่อกำลังแรงงาน (%)
เกษตร	8.9	38.2
อุตสาหกรรม	39.0	14.0
การค้าส่ง ค้าปลีก	13.7	15.7
ก่อสร้างและเหมืองแร่	4.5	6.1
บริการอื่นๆ	33.8	24.0
บริการอื่นๆ รวมถึง ภาคการเงิน การศึกษา โรงแรมและภัตตาคาร เป็นต้น		

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย

ประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าเกษตรต่างๆ มากมายหลายชนิด โดยสินค้าเกษตรส่งออกพิจารณาจากมูลค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ยางพารา, ข้าว, ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง, ไข่แปรรูป, กุ้งสดแช่เย็น แช่แข็ง, ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็ง, เนื้อปลาสดแช่เย็น แช่แข็ง, ปลาหมึกสดแช่เย็น แช่แข็ง, ผักสดแช่เย็น แช่แข็งและข้าวโพดคังแสดงในตารางที่ 2 มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มและยังคงมีอัตราการส่งออกที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการ ทั้งจากการผลักดันนโยบายยุทธศาสตร์สินค้าเกษตรไทยสู่ครัวโลกของภาครัฐ และการที่ไทยอาศัยโอกาสการเปิดเสรี FTA กับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะการเปิดเขตเสรีภายใต้ความตกลงระหว่างอาเซียนกับจีน การเจรจาความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจไทยและญี่ปุ่น (JTEPA) การเปิดตลาดผลไม้และสินค้าเกษตรอื่นๆ ในตลาดสหรัฐฯ และการที่สหรัฐฯประกาศยกเลิกมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด AD เป็นต้น ซึ่งถ้าจะพิจารณาประเทศคู่ค้าสินค้าเกษตรที่สำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ ประเทศจีน ญี่ปุ่นและสหรัฐฯ ดังแสดงในตารางที่ 1.3 ซึ่งจะเห็นได้ว่าการส่งออกของประเทศเหล่านี้มีความผันผวนดังรูปที่ 1.1 ซึ่งสาเหตุของความผันผวนของสินค้าเกษตรส่งออกนั้น ประการหนึ่งอาจจะเกิดจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนดังแสดงในรูปที่ 1.2 และ 1.3 ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนจากคงที่ (Fix Exchange Rate) มาเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวแบบจัดการ (Managed Floated Exchange Rate) ราคาสินค้าส่งออกจึงมีการปรับตัวได้เองอย่างอัตโนมัติ ซึ่งจะเกิดการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทานตลอดเวลา ยากต่อการคาดคะเนและเกิดความผันผวนและไม่แน่นอน

ตารางที่ 1.2 สินค้าเกษตรส่งออก 10 อันดับแรกของไทย

อันดับที่	ชื่อสินค้า	มูลค่า : ล้านบาท			อัตรายายตัว (%)			สัดส่วน (%)					
		2550	2551	2552	2553	2550	2551	2552	2553	2550	2551	2552	2553
1	ยางพารา	194,338.7	223,628.2	146,188.2	115,478.4	-5.42	15.07	-34.63	95.67	3.67	3.82	2.81	3.82
2	ข้าว	119,215.4	203,219.1	172,207.7	78,982.7	21.43	70.46	-15.26	-7.01	2.25	3.47	3.32	2.61
3	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	48,552.2	47,764.9	51,602.2	39,697.0	11.88	-1.62	8.03	103.04	0.92	0.82	0.99	1.31
4	ไก่แปรรูป	31,982.6	50,275.4	47,264.0	23,378.3	11.41	57.20	-5.99	2.46	0.60	0.86	0.91	0.77
5	กุ้งสดแช่เย็น แช่แข็ง	42,418.1	42,755.2	46,088.8	22,967.2	-0.96	0.79	7.80	22.27	0.80	0.73	0.89	0.76
6	ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง	13,200.1	13,583.1	17,956.5	8,315.3	9.65	2.90	32.20	0.81	0.25	0.23	0.35	0.28
7	เนื้อปลาสดแช่เย็น แช่แข็ง	11,433.2	14,467.5	12,731.6	6,192.6	-2.75	26.54	-12.00	0.09	0.22	0.25	0.25	0.21
8	ปลาหมึกสดแช่เย็น แช่แข็ง	14,403.7	12,531.9	11,187.0	5,716.4	2.82	-13.00	-10.73	3.55	0.27	0.21	0.22	0.19
9	ผักสดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง	6,867.1	6,886.5	6,702.6	3,612.4	-4.01	0.28	-2.67	-1.19	0.13	0.12	0.13	0.12
10	ข้าวโพด	3,537.7	7,197.9	8,209.1	3,306.1	35.87	103.46	14.05	51.53	0.07	0.12	0.16	0.11
รวม 10 รายการ		485,948.9	622,309.9	520,137.7	307,646.4	4.25	28.06	-16.42	33.24	9.17	10.64	10.01	10.18
อื่นๆ		4,816,170.3	5,229,061.3	4,674,450.9	2,712,946.8	7.71	8.57	-10.61	26.82	90.83	89.36	89.99	89.82
รวมทั้งสิ้น		5,302,119.2	5,851,371.1	5,194,588.6	3,020,593.2	7.39	10.36	-11.22	27.45	100.00	100.00	100.00	100.00

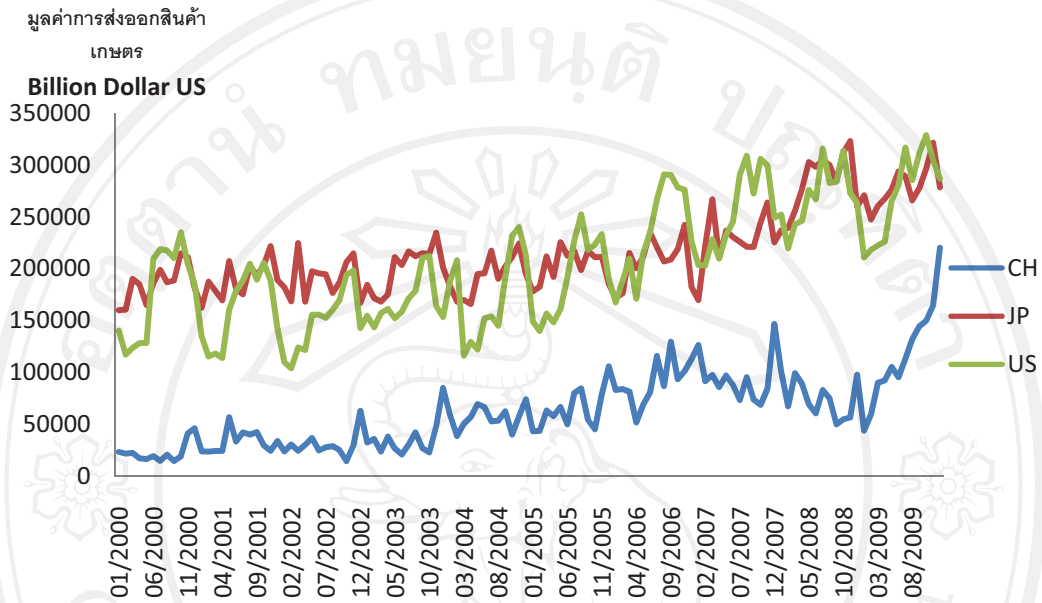
ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 1.3 ตลาดส่งออกสินค้าเกษตร 10 อันดับแรกของไทย

อันดับที่	ประเทศ	มูลค่า : ล้านบาท			อัตรายายตัว (%)			สัดส่วน (%)				
		2550	2551	2552	2553	2550	2551	2552	2550	2551	2552	2553
1	จีน	87,288.20	89,997.95	97,681.84	63,872.39	-2.06	3.10	8.54	16.70	13.59	17.46	19.61
2	ญี่ปุ่น	76,406.51	95,421.51	78,484.88	49,714.40	-10.23	24.89	-17.75	14.62	14.41	14.03	15.26
3	สหรัฐอเมริกา	52,986.73	60,014.44	51,756.87	27,968.14	-4.04	13.26	-13.76	10.14	9.06	9.25	8.59
4	มาเลเซีย	43,215.81	55,696.52	38,455.83	25,192.28	5.03	28.88	-30.95	8.27	8.41	6.87	7.73
5	เกาหลีใต้	17,671.82	24,169.34	14,280.88	11,954.58	-8.16	36.77	-40.91	3.38	3.65	2.55	3.67
6	สหราชอาณาจักร	15,471.97	20,946.75	19,111.42	9,885.41	12.86	35.39	-8.76	2.96	3.16	3.42	3.04
7	ฟิลิปปินส์	6,444.13	14,416.22	4,697.52	9,333.62	135.50	123.71	-67.42	1.23	2.18	0.84	2.87
8	ฮ่องกง	15,104.73	15,034.16	16,772.39	7,886.41	12.96	-0.47	11.56	2.89	2.27	3.00	2.42
9	ไนจีเรีย	3,791.44	20,760.38	19,680.91	7,076.43	-7.81	447.56	-5.20	0.73	3.13	3.52	2.17
10	อินโดนีเซีย	11,346.64	8,424.98	10,476.51	6,560.94	21.48	-25.75	24.35	2.17	1.27	1.87	2.01
รวม 10 รายการ		329,728.0	404,882.2	351,399.0	219,444.6	-1.02	22.79	-13.21	63.10	61.14	62.81	67.38
รวมอื่นๆ		192,803.8	257,346.7	208,059.6	106,251.3	15.76	33.48	-19.15	36.90	38.86	37.19	32.62
รวมทุกประเทศ		522,531.78	662,228.94	559,458.63	325,695.93	4.57	26.73	-15.52	100.00	100.00	100.00	100.00

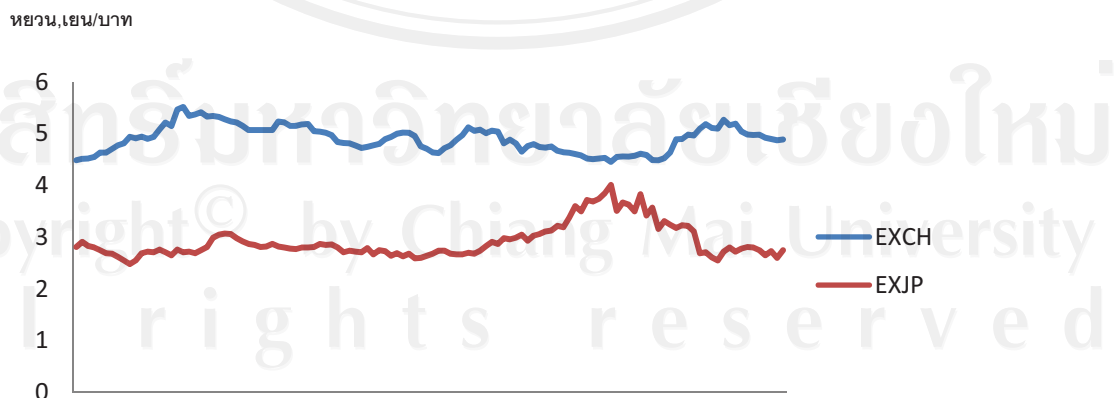
ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

รูปที่ 1.1 แสดงความผันผวนของมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยไปยังประเทศจีน ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา

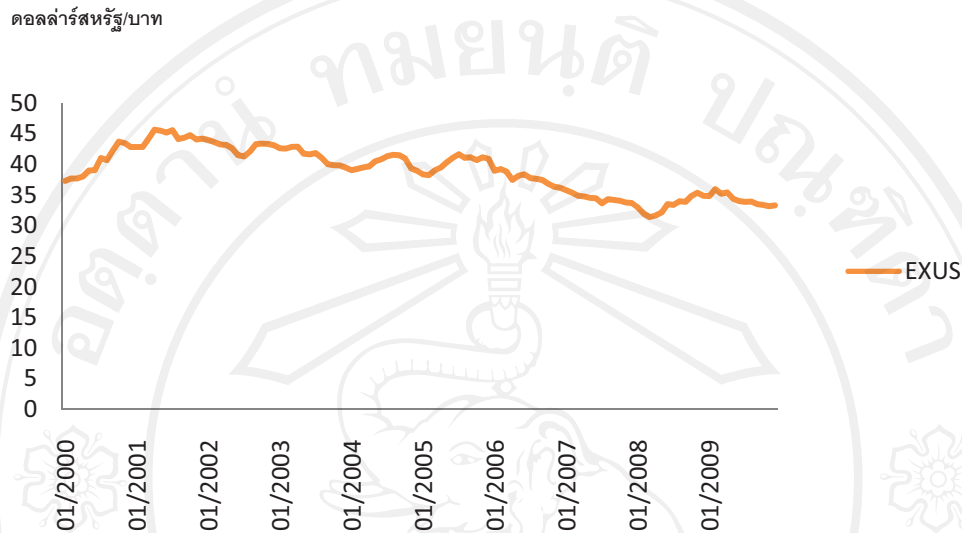
ที่มา : จากการคำนวณ

รูปที่ 1.2 แสดงความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อหยวน, เยนตั้งแต่เดือนมกราคม 2000 ถึงเดือนมกราคม 2009

ที่มา : จากการคำนวณ

รูปที่ 1.3 แสดงความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐตั้งแต่เดือนมกราคม 2000 ถึงเดือนมกราคม 2009

ที่มา : จากการคำนวณ

ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาททุกวันนี้เกิดจากวิกฤตการเงินทั่วโลกที่มีความผันผวนมากขึ้น เช่น วิกฤตการเงินโลกในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาซึ่งต้นเหตุเกิดจากประเทศสหรัฐอเมริกาปล่อยสินเชื่อ sub-prime ให้แก่ผู้กู้คุณภาพ จนปัญหาดังกล่าวลุกลามไปยังตลาดหุ้นทั่วโลก ส่งผลต่อสถาบันการเงินต่างๆ หลายๆ ประเทศต้องปิดตัวลงทำให้เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจจกต่าไปทั่วโลก(นั่นทั้งภัส ,2553) ซึ่งประเทศไทยเองก็ได้รับผลกระทบดังกล่าวเช่นกันเนื่องจากการพึ่งพาด้านการส่งออกมากเกิน ไปดังจะเห็นได้จากตัวเลขการส่งออกคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 70 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product)

จะเห็นได้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการค้าและการเงินระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนจึงมีผลสำคัญยิ่งต่อการส่งออกของประเทศนั้นคือเมื่อประเทศดังกล่าวลดค่าเงินของตนเองในทางทฤษฎีในระยะสั้นจะมีผลทำให้การส่งออกของประเทศเพิ่มมากขึ้นและถ้าประเทศดังกล่าวมีอัตราแลกเปลี่ยนที่แข็งค่าขึ้นในทางทฤษฎีแล้วในระยะสั้นจะมีผลทำให้การส่งออกของประเทศลดลงแต่ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนมีความผันผวนหรือแปรปรวนค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศคู่ค้า ประเทศที่มีความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนสูงนั้นจะมีผลทำให้การส่งออกของประเทศนั้นลดลงเนื่องจากเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนของประเทศผู้ส่งออกมีความผันผวนหรือมีค่าไม่แน่นอนทำให้ประเทศผู้นำเข้าไม่สามารถประมาณต้นทุนที่แน่นอนได้ดังนั้นผู้นำเข้าจึงทำการลดปริมาณการนำเข้าลง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนในปัจจุบันเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญตัวหนึ่งที่มีผลกระทบต่อภาคการส่งออกของไทย ทำให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลอัตราแลกเปลี่ยนควรออกมาตรการอย่างรวดเร็วและรอบคอบ เพื่อให้อัตราแลกเปลี่ยนของไทยอยู่ในระดับที่เหมาะสม ให้ผู้ประกอบการค้าส่งออกสามารถทำการค้าระหว่างประเทศได้อย่างราบรื่น หรือมีเสถียรภาพ เพื่อให้ผู้ประกอบการค้าส่งออกสามารถวางแผนได้ ดังนั้นในการศึกษานี้ได้ทำการศึกษาผลกระทบของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนว่ามีผลต่อการส่งออกของประเทศไทยไปยังประเทศจีน ญี่ปุ่น และสหรัฐฯ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรรวมของประเทศไทยไปยังประเทศจีน, ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

เพื่อเป็นแนวทางและประโยชน์แก่ผู้กำหนดนโยบายทั้งภาครัฐและเอกชนหรือแม้กระทั่งผู้ประกอบการด้านการส่งออกสินค้าเกษตร นำไปใช้พิจารณาเพื่อกำหนดขอบเขตและปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนที่มีผลต่อมูลค่าการส่งออก

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาผลกระทบของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทยไปยังประเทศจีน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ได้ทำการทดสอบโดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาแบบรายเดือนตั้งแต่เดือนมกราคม 2543 ถึงเดือนธันวาคม 2552 รวมทั้งสิ้น 120 ข้อมูล ประกอบด้วยตัวแปรทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนหยวนต่อบาท, อัตราแลกเปลี่ยนเยนต่อบาท, อัตราแลกเปลี่ยนดอลลาร์สหรัฐต่อบาท, มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทยไปยังประเทศจีน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา โดยมีแหล่งที่มาและรายละเอียดของข้อมูลแต่ละตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลองตามคำสถิติข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

1) อัตราแลกเปลี่ยนหยวนต่อบาท, อัตราแลกเปลี่ยนเยนต่อบาท, อัตราแลกเปลี่ยนดอลลาร์สหรัฐต่อบาทตั้งแต่เดือนมกราคม 2543 ถึงเดือนธันวาคม 2552 ได้มาจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF)

2) มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรไปยังประเทศจีน ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาตั้งแต่เดือนมกราคม 2543 ถึงเดือนธันวาคม 2552 ได้มาจาก Global Trade Information Services (Global Trade Atlas)

1.5 นิยามศัพท์

การส่งออก (Export) คือการส่งสินค้าหรือบริการที่ผลิตขึ้นในประเทศออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

มูลค่าสินค้าส่งออกรวม (Total Exports) คือ มูลค่าสินค้าส่งออกเกษตรกรรม (กลีกรวม, ปศุสัตว์, ประมง) โดยอ้างอิงจาก Global Trade Information Services (Global Trade Atlas)

อัตราแลกเปลี่ยน (Exchange rates) ราคาต่อหน่วยของเงินตราต่างประเทศที่คิดเป็นเงินตราภายในประเทศ การค้าระหว่างประเทศจะเกี่ยวข้องกับการใช้เงินตราระหว่างประเทศต่างๆอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศกำหนดโดยตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจึงจะมีค่าของเงินสกุลที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น 35 บาท เท่ากับ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้นอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์จะเท่ากับ 35 : 1

ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Rate Volatility) คือ ความแปรปรวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่ประมาณได้จากแบบจำลอง Multivariate GRACH